

Β.Βεσκούκης

Η κοινωνία της πληροφορίας

Παραμένουμε στο ίδιο με το σχόλιό μας του προηγούμενου μήνα, θέμα, καταπιανόμενοι, αυτή τη φορά, με μια περισσότερο ουσιαστική πλευρά της (άνευ εισαγωγικών) κοινωνίας της πληροφορίας. Δεν θα αναφερθούμε, δηλαδή, στο ομώνυμο επιχειρησιακό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά σε μία άλλη πλευρά του θέματος, η οποία καταδεικνύει τουλάχιστον την άγνοια και τον ερασιτεχνισμό της εν Ελλάδι περιρρέουσας ατμόσφαιρας. Έχουμε επανειλημμένα αναφερθεί στην ανεπαρκή σχεδίαση των μεγάλης κλίμακας πληροφοριακών έργων, ιδιαίτερα εκείνων για τα οποία είναι υπεύθυνη η Πολιτεία. Με κάθε ευκαιρία εκφράζουμε μια διαφορετική θέση, πως είναι προφανές στον σκεπτόμενο παρατηρητή ότι με την σχεδίαση και διάταξη των έργων με τέτοιο τρόπο, δεν είναι δυνατό να επιτευχθούν τα αποτελέσματα που αναμένονται και με υπερηφάνεια ανακοινώνονται.

Παραδείγματα υπάρχουν αρκετά, όπως το περίφημο έντυπο "Ε9" εν έτει 1997 (OPEN Newsletter, 4ο/1997), τα "ενιαία πληροφοριακά συστήματα της υγείας", η "δήλωση υπαρχουσών καταθέσεων χωρίς υποχρέωση τεκμηρίωσης πόθεν έσχες" και άλλα πολλά, τα οποία είχαν ένα κοινό στόχο: να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της τεχνολογίας των πληροφοριών ώστε να διευκολύνεται η ζωή του πολίτη και να εξασφαλίζεται η διαφάνεια και η ισονομία. Με την επεξεργασία των "Ε9" θα ξεκαθάριζε το θέμα των ιδιοκτησιών, με τα πληροφοριακά συστήματα υγείας θα ερχόταν η πληροφορική στην υπηρεσία της υγείας όλων (τηλεϊατρική κ.ά.) και, τέλος, με την δήλωση των καταθέσεων θα πατάσσονταν η φοροδιαφυγή που ενδεχομένως να επιχειρούσε κάποιος, τουλάχιστον έκτοτε. Όλα αυτά και αρκετά άλλα, με την υποστήριξη της τεχνολογίας. Αφήσαμε εκτός αναφοράς πολλά παραδείγματα, όπως το TAXIS το οποίο, έστω και πολύ καθυστερημένα, προσφέρει κάποιες χρήσιμες υπηρεσίες στον πολίτη.

Πέραν της αποτελεσματικότητας, της σωστής ή όχι σχεδίασης των προαναφερθέντων αλλά και άλλων πληροφοριακών συστημάτων μεγάλης κλίμακας, είναι φανερό ότι δεν αρκεί οι δυνατότητες που μας προσφέρει η τεχνολογία των πληροφοριών να αξιοποιούνται σε "νησίδες" ή κατά τόπους "οάσεις πληροφορικής τεχνολογίας", αλλά απαιτείται ενιαία αντιμετώπιση, σχεδίαση και διάταξη. Διάταξη που θα πρέπει όχι μόνο να εξυπηρετεί, αλλά και να σέβεται τον πολίτη, τα ατομικά του δικαιώματα και, ασφαλώς, την αξιοπρέπεια και τον χρόνο του. Στα λόγια, βέβαια, όλα αυτά συμβαίνουν και στολίζουν τις εξαγγελίες και τις ανακοινώσεις. Δεν είναι, όμως, έτσι και στην πράξη, όπου ο πολίτης καλείται συνεχώς να βεβαιώνει και να "δηλώνει" επανειλημμένως πράγματα που η Πολιτεία οφείλει και πράγματι γνωρίζει, μόνο που είναι τοποθετημένα στη διπλανή "πληροφορική όαση" και όχι εκεί που απευθύνεται η δήλωση και δεν υπάρχει διαδικασία αυτόματης διαπίστευσης. Πολλώ δε μάλλον, όταν η δήλωση αυτή συνοδεύεται από τυμπανοκρουσίες περί διαφάνειας και άλλων αρετών από το λεξιλόγιο των (αποκλειστικά επαγγελματιών, πλέον) πολιτικών.

Το περισσότερο πρόσφατο από τα παραδείγματα, το οποίο αποτέλεσε έξοχη αφορμή για το σχόλιο που διαβάσετε, είναι η δήλωση περιουσιακών στοιχείων των δημοσίων υπαλλήλων. Δεν μας αφορά, καθότι εκ πεποιθήσεως δεν τυγχάνουμε τοιαύτοι, δεν είναι, όμως, δυνατόν να την προσπεράσουμε τόσο απλά. Οι δημόσιοι υπάλληλοι, έχουν όλοι ΑΦΜ και εδώ και δεκαετίες υποβάλλουν δήλωση στην εφορία. Επίσης, όσοι εξ' αυτών διαθέτουν κινητές αξίες σε μορφή μετοχών, έχουν υποχρεωτικά καταχωρημένο τον ΑΦΜ τους στο ΟΑΣΗΣ. Όταν αγόρασαν αυτοκίνητο, προσκόμισαν φορολογική ενημερότητα με τον ΑΦΜ τους. Υπέβαλαν υποχρεωτικά το "Ε9" μαζί με τον ΑΦΜ τους το 1997, και έκτοτε, όταν αγοράζουν ακίνητο

δηλώνουν υποχρεωτικά και τον ΑΦΜ τους. Τέλος, όταν άνοιξαν τραπεζικό λογαριασμό, επίσης έδωσαν τον ΑΦΜ τους.

Όλα, δηλαδή, τα στοιχεία που απαιτεί ένεκα "διαφάνειας" η περί ης ο λόγος δήλωση, *υπάρχουν ήδη* σε κάποια από τα κατά τόπους "χωριά της πληροφορίας" του ελληνικού δημοσίου, το οποίο και μπορεί να νομοθετήσει, αν απαιτείται, προκειμένου να τα αποκτήσει, στη συνέχεια να τα πάρει, να τα συνδυάσει και να δημιουργήσει τη λίστα των ατόμων η προέλευση των περιουσιακών στοιχείων των οποίων πρέπει να διερευνηθεί. Να βάλει, δηλαδή, τα κατά τόπους "μεγάλα έργα πληροφορικής" να συνεργαστούν μεταξύ τους, προκειμένου να επιτευχθεί το πολιτικώς ορθότατα επιδιωκόμενο, δηλαδή ο εντοπισμός των επίορκων δημόσιων λειτουργών. Ολη πληροφορία είναι εκεί, ή τουλάχιστον οφείλει να είναι και αν δεν είναι υπάρχουν ευθύνες, λέξη ασφαλώς άγνωστη στον χώρο όπου αναφερόμαστε.

Αντ' αυτού, επιλέγει τον αναποτελεσματικό και υποτιμητικό για τη νοημοσύνη δρόμο της "υπεύθυνης δήλωσης" και, μάλιστα, το εμφανίζει με τέτοιο τρόπο, ώστε όσοι λάβουν αντίθετη θέση να φαντάζουν "αδιαφανείς" και "διεφθαρμένοι". Ζητά, δηλαδή, το ελληνικό δημόσιο από τους υπαλλήλους του, να δηλώσουν αν ...έκλεψαν, αν ...χρηματίστηκαν κλπ και τι ακριβώς απέκτησαν με την πράξη τους αυτή! Τα στοιχεία που θα πάρει, θα πρέπει βέβαια να τα διασταυρώσει, εκτός αν εξακολουθεί να ισχύει το γνωστό αξίωμα "είσαι ό,τι δηλώσεις" οπότε αναδύεται μια υποβόσκουσα επίφαση. Δεν μπορεί, για παράδειγμα, να δηλώνει κάποιος ένα περιουσιακό στοιχείο που δεν υπήρχε στη δήλωση "Ε9" και δεν προκύπτει από τα έκτοτε εισοδήματά του το πώς αποκτήθηκε. Τεχνικά, η διασταύρωση αυτή απαιτεί την καταχώρηση των δηλουμένων σε κάποιο πληροφοριακό σύστημα και την αντιπαραβολή τους με ήδη υπάρχοντα σε άλλες πηγές στοιχεία.

Τα ερωτήματα που σχετίζονται με μια τέτοια αντιπαραβολή είναι τεράστια και όχι μόνο τεχνικής φύσεως. Για παράδειγμα, σε μια ασυνέπεια, ποιο στοιχείο θα λαμβάνεται ως αληθές και γιατί; Ποιοι κανόνες διέπουν την πιστοποίηση του πόθεν έσχες της απόκτησης νέων περιουσιακών στοιχείων (τεκμήρια, αντικειμενικές αξίες, πραγματικές αξίες, κόστος διαβίωσης, κ.ά.); Η αντιπαραβολή αυτή, θα αποτελεί μόνιμη διαδικασία ή θα γίνει άπαξ; Υπάρχει πληροφοριακό σύστημα υποδοχής των δεδομένων που θα δηλωθούν, και ποιο είναι αυτό, τότε προκηρύχθηκε η κατασκευή του, από ποιον κατασκευάστηκε και από ποιον θα χρησιμοποιηθεί;

Η απάντηση, ασφαλώς, δεν είναι τεχνική αλλά πολιτική: "διασταύρωση και περαιτέρω διερεύνηση θα γίνει μόνο στις περιπτώσεις που οι υπηρεσίες θα εντοπίσουν ότι πρέπει να γίνει". Με άλλα λόγια, μιλώντας με τεχνικούς όρους είμαστε απλά εκτός θέματος. Μιλώντας δε με πολιτικούς, πρέπει να δεχτούμε ότι κάποια όργανα που αποτελούνται από υπαλλήλους οι οποίοι *επίσης* ελέγχονται, θα αποφανθούν για το αν οι υφιστάμενοί τους πρέπει να "διερευνηθούν" και, μελετώντας τη δική τους δήλωση, αν "προκύψουν στοιχεία", θα παραπέμπουν εαυτούς στο ΣΔΟΕ ή αλλού...

Επί του προκειμένου, αν πρόκειται περί ατυχούς από τεχνικής πλευράς αποφάσεως, ή για προμελετημένη πολιτική επίφαση, ας το αποφασίσει ο αναγνώστης. Εμείς, κλείνοντας, ζητάμε συγγνώμη για το γλαφυρό της διατύπωσης, αλλά "αυτά τα πράγματα συμβαίνουν μόνο στην Ελλάδα" όπου "κοινωνία της πληροφορίας" σημαίνει "πληροφοροικίες", σημαίνει "240 χιλιάδες δρχ σε κάθε επιχείρηση" για "να μπει στο Internet", σημαίνει "εκπαιδευτικό λογισμικό", "portals", "projects" και άλλα συναφή.